

Het Rijk in de Cloud, donkere wolken pakken samen

Security Congres 2025
Digitale Soevereiniteit
7 oktober 2025

**Algemene
Rekenkamer**

Agenda:

1. Algemene Rekenkamer
2. Context cloud
3. Onderzoeksopzet
4. Oordeel en conclusies
5. Aanbevelingen
6. Recente en toekomstige ontwikkelingen

Algemene Rekenkamer: controleur sinds 1814

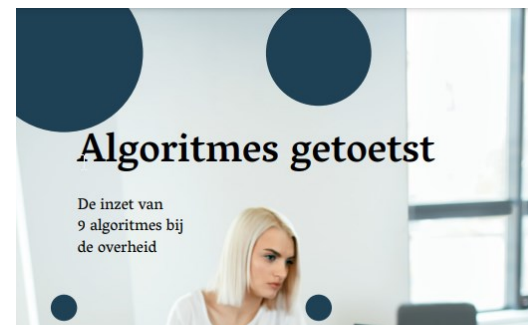

Algemene Rekenkamer

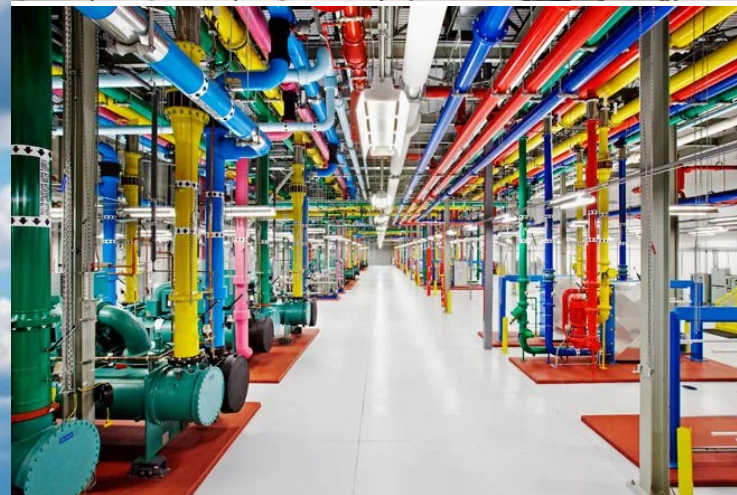
- Hoog College van Staat
- Comptabiliteitswet
- Rapportage aan parlement
- Onafhankelijke onderzoeksprogrammering
- Toegang tot **alle** benodigde informatie
- Bestuurlijke reactie van bewindspersoon
- Supreme Audit Institution

Rekenkameronderzoek naar digitalisering en ICT

De ongrijpbare Cloud ?

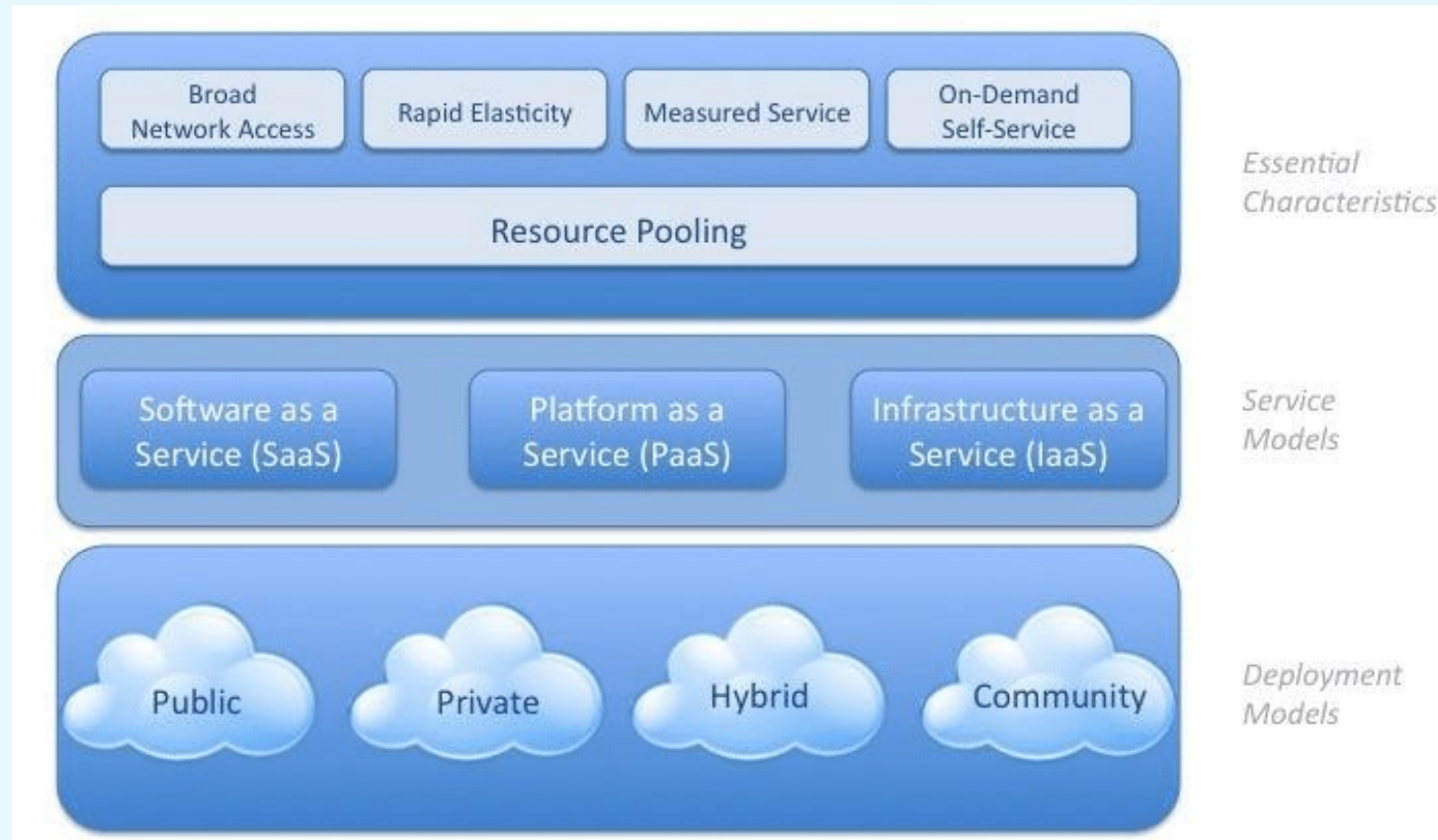

Wat is cloudcomputing ?

Cloud computing is een architectuur die eenvoudig on-demand toegang geeft aan een pool van gedeelde en configureerbare computing resources.

5 karakteristieken van Cloud (native)

1. On demand service
2. Snelle elasticiteit
3. Afgemeten dienstverlening
4. Breed beschikbare netwerktoegang
5. Gedeelde resources

Context – cloud NL overheid

- Rijksbreed cloudbeleid 2022 update
- Zorgen over gebruik van de cloud, met name public cloud

VS kan via clouddiensten bij e-mail Nederlandse overheid en bedrijven

vrijdag 1 maart 2024, 09:32 door Redactie, 74 reacties

digitaal / nieuws

Nederlandse overheid kiest steeds vaker voor cloud

De Nederlandse overheid kiest in aanbestedingen steeds meer voor cloud, maar dat kent risico's.

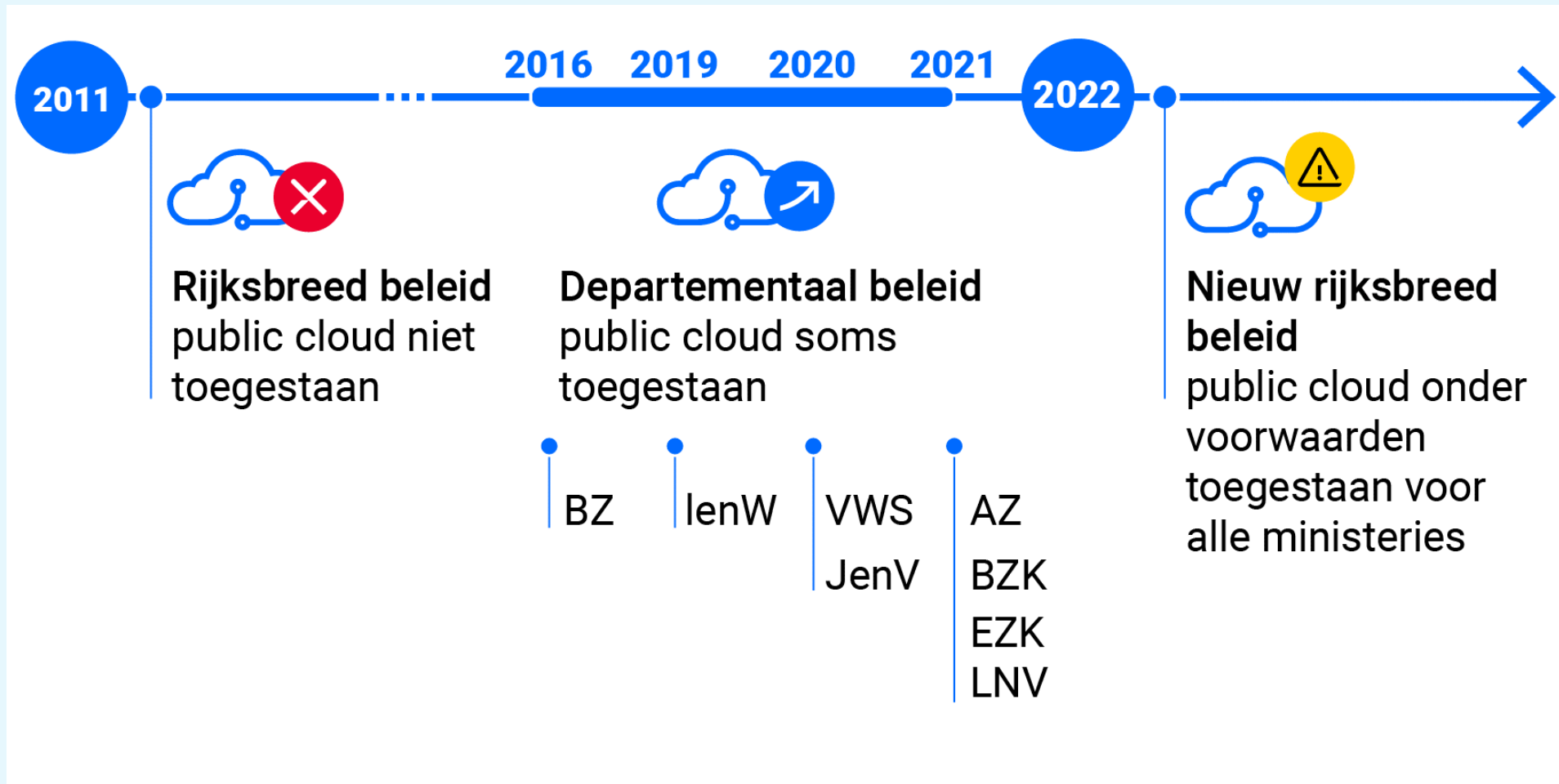
✍ Sjoerd Hartholt 📅 07 maart 2024

.NL-domeinen verhuizen naar Amazon. 'Zodra er een Europees alternatief is, stappen we over'

- Politieke moties in Tweede Kamer - soevereiniteit

Context – public cloud pas vanaf 2022

Onderzoeksopzet

Toetsen:

- Handelen CIO-Rijk en CIO's conform beleid?
- In hoeverre in 3 public cloudcontracten gewaarborgd de aspecten:
 - **soevereiniteit**
 - continuïteit en
 - gegevensbescherming

Impact:

- aandacht Tweede Kamer
- aanscherping beleid en uitvoering

Digitale soevereiniteit

Zelfbeschikking op digitaal gebied, zoals cloud.

Onze definitie: *Digitale soevereiniteit is het vermogen om autonoom te kunnen beslissen en handelen over de essentiële digitale aspecten in economie, maatschappij en democratie.*

Definitie geoperationaliseerd naar normen voor: datastromen en –locatie, openbaarmaking van gegevens, right-to-audit, interoperabiliteit en portabiliteit.

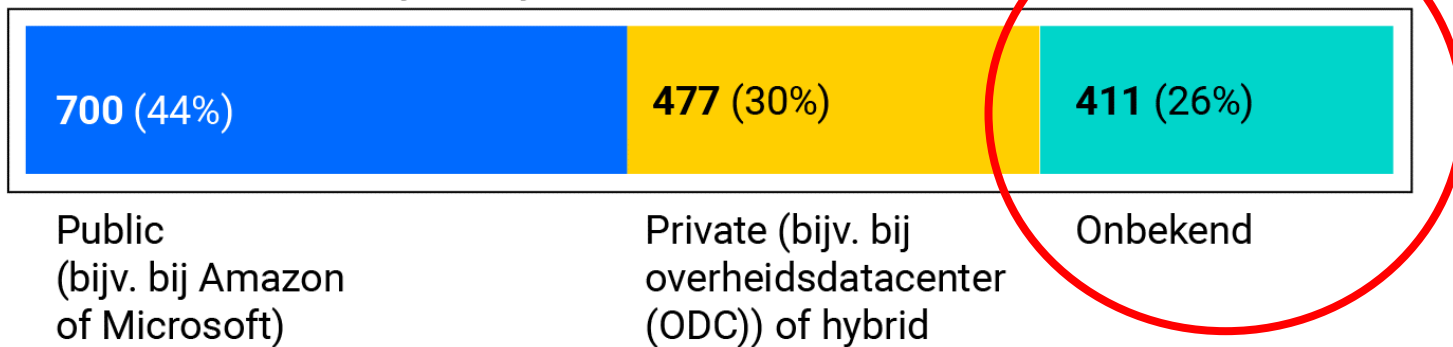
Contractaudit: soevereiniteit

Norm Nr.	Onderwerp
	Soevereiniteit
S1	Risicoafweging & contract afsluiten
S2	Interoperabiliteit & portabiliteit – rollen en verantwoordelijkheden
S3	Interoperabiliteit & portabiliteit – beëindiging contract
S4	Interoperabiliteit & portabiliteit – overdraagbaarheid
S5	Openbaarmaking van gegevens
S6	Datastromen- en locatie
S7	Right to audit

Conclusie 1: Onvoldoende inzicht in soort cloud

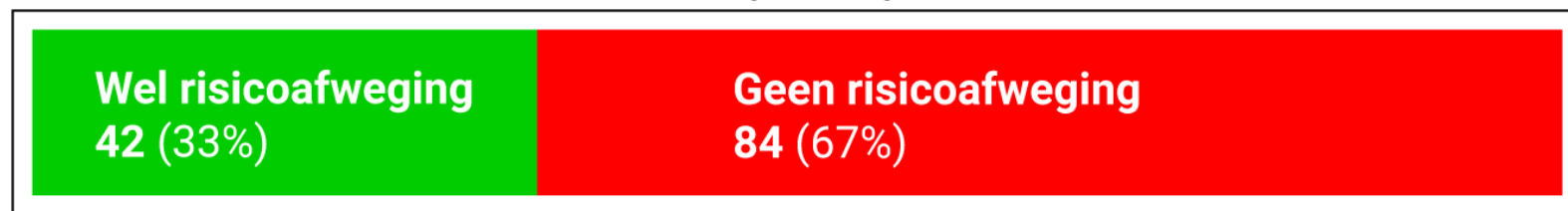
1.588 clouddiensten bij het Rijk

Soort cloud is onbekend bij **kwart** clouddiensten

Conclusie 2: Onvoldoende risicoafwegingen

126 materiële public cloud-diensten bij het Rijk

Bij **twee derde** is géén risicoafweging gemaakt voor wel of geen public cloud gebruik

Conclusie 3. Onvoldoende waarborgen belangrijke principes

Kantoorautomatisering
voor veel ministeries
(M365 via SSC-ICT)

Weerdata waar bijv.
schepen op varen
(KNMI)

Privacygevoelige data
van klantcontactcentrum
van het Rijk voor de zorg
(CIBG)

Soevereiniteit

**Continuïteit van
dienstverlening**

Gegevensbescherming

Oordeel cloudgebruik door het Rijk: **zorgelijk**

Oordeel

**1. Beperkt zicht op
clouddiensten**

**2. Onvoldoende
risicoafwegingen**

**3. Onvoldoende
waarborgen
principes
soevereiniteit,
continuïteit en
gegevensbescherming**

Aanbevelingen

Aan alle ministers (verantwoordelijk voor hun eigen IT):

- 1 samenwerkende overheid + overweeg EU-alternatieven
- Verbeter zicht op cloud
- Gericht afwegen, maak risicoafwegingen alsnog

Aan BZK (beleidsverantwoordelijke voor het Rijk):

- Maak cloudbeleid uniformer en concreter
- Handhaaf cloudbeleid beter, nu te vrijblijvend
- Zie toe op beter zicht en alsnog maken risicoafwegingen

NIEUWS

De Nederlandse overheid is gevaarlijk afhankelijk van buitenlandse clouddiensten, constateert de Rekenkamer

Digitale soevereiniteit Software voor belastinginning, persoonlijke gegevens van burgers: cruciale Nederlandse staan op buitenlandse servers. Zorgwekkend, aldus de Rekenkamer. Maar zijn er wel alternatieven?

Marloes de Koning
15 januari 2025 om 15:27 • Leestijd 3 minute

NOS Teletekst 101	
NOS	JOURNAL
"Cloudgebruik overheid ondoordacht"	111
Cel voor racistische leuzen brug...	110
NS wil Maarheeze voorbijrijden....	106
Ook morgen misthinder op Schiphol..	108
Inspectie:Ter Apel nog overbelast..	104
"Geen signalen mond-en-klauwzeer"..	105
Economie Duitsland krimpt opnieuw..	130
Kabinet spreekt KLM over piloten...	109
Meer wethouders haken voortijdig af	107
nieuwsoverzicht 102,103 - www.nos.nl	
binnenland	sport
verkeer	weer

 Nieuws ▾ **Radio** ▾ **Programma's & Podcasts** **Overlig** ▾

Tech & Innovatie • 15 jan 15:00 • Aangepast op 15 jan 16:25

Snoeihard rapport Rekenkamer over cloudgebruik ministeries: 'Mogelijke schade kan maatschappij ontwrichten'

Auteur: BNR Webredactie

De Algemene Rekenkamer trekt fel van leer tegen de manier waarop ministeries omgaan met clouddiensten. Het Rijk is namelijk 'ondoordacht aan werken' met zulke diensten, waarbij ook 'onvoldoende' is gekeken naar de mogelijke risico's. Opvallend is dat ministeries van ruim een kwart van de cloudleveranciers niet weet of het om een overheidsdienst gaat of een private partij. 'Dit is verontrustend: de soort cloud is een heel basaal gegeven', schrijft de Rekenkamer. 'De mogelijke schade kan onze maatschappij ontwrichten.'

 Moet je horen

Snoeihard rapport Rekenkamer over cloudgebruik ministeries: 'Mogelijke schade kan maatschappij ontwrichten'

 5 min 47 sec

Recente en toekomstige ontwikkelingen

- Kamermoties, zoals oprichten rijkscloud
- Europese cloudinitiatieven, alternatieven – soevereine cloud
- Charme/marketing offensief EU-lobby soevereine cloud Big Tech
- Juli 2025 (BZK): Nationale Digitaliserings Strategie:
Soevereine cloud, centrale marktplaats, essentiële gegevens, Europese samenwerking
- Eind 2025 (BZK): Aanscherpingen rijksbreed cloudbeleid 2025
- Begin 2026 (EU): Aanbeveling EU-wide cloud policy for public administrations and procurement en Wetsvoorstel Cloud and AI Development Act

Nawoord

- Ga niet uit de cloud!
- Maar ga risico bewust gebruik maken van de kansen en mogelijkheden van de (public) cloud
- Wees bewust van je afhankelijkheid en vendor lock-in, kijk ook naar alternatieven in de IT-stack
- Ga investeren in generieke cloud kennis en opleidingen

Vragen?

Overzicht van
onderzoeken naar ICT
en digitalisering

Op onze website <https://www.rekenkamer.nl> is ons rapport te downloaden inclusief het gebruikte toetsingskader voor de cloud contracten in bijlage 2.